

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת בלק
ט"ו תמוז תשפ"א

א.מלאך ה'

ויקם בלעם בבקר ויחבש את אלתו וילך עם שרי מואב:

ויחר אף אלקים כי הולך הוא ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו והוא רכב על אלתו ושני נערי עמו:

ותרא האתון את מלאך ה' צבב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך: (כב, כא-כג)
ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים: (כב, כח)

שואל האברבנאל (במדבר פרק כב):

השאלה ה' באמרו ותרא האתון את מלאך ה' כי איך יתכן שהאתון תראה בעיניה את מלאך ה' ה' הרוחני כי הנה בלעם איש ונביא לא ראה אותו ואיך תראהו האתון וכבר כתב המורה בפמ"ב ח"ב שהמלאכים אינם מושגים אלא במראה הנבואה.

השאלה ה' אם היתה ראיית מלאך ה' בדרך פלא כמו שהיא דבורה גם כן בפלא מה היה תכלית הפלא ההוא ותועלתו כי הנה הקדוש ברוך הוא לא יחדש מופת אלא על צד ההכרח ולא מצינו בזה תכלית אחר אלא שדבר המלאך אל בלעם וזה כבר היה אפשר שיאמר לו מבלי שתראה האתון את המלאך ולא שתדבר כלל.

השאלה ה' למה זה כמו שבענין הדבורים נאמר ויפתח ה' את פי האתון לא נאמר כן בראיה ויגל ה' את עיני האתון ויותר קשה מזה שבראות בלעם נאמר ויגל ה' את עיני בלעם ולא נאמר ככה באתון שגלה השם עיניה לראות המלאך.

ומתוך בהמשך:

אבל יצא מלאך ה' לשטן לו בדרך רוצה לומר להסיר מלב בלעם המחשבה שהיה עמו להגיד העתידות הרעות שיבואו על ישראל ולהודיע לבלעם שאין בידו לדבר כי אם מה שירצה השם כי מה' מענה לשון והוא אשר שם פה לאדם. כי הנה פיו ולשונו תהיה כפה אתונו שדברה על דרך הפלא מה שלא היה בטבעה לדבר. ולהודיע עוד שהמערכה השמימית לא תתפשט ולא תתקיים אלא במה שאין ההשגחה העליונה סותרת אותה. אבל בדברים המושגחים אין כח במערכה להטו' ההשגחה או ללחוץ אותה כי עצת ה' היא תקום על כל פנים. ועל היסוד הזה ראה דברי הפסוקים אמר שיצא מלאך ה' שליח השגחתו בדרך לשטן ולרמות את בלעם במחשבתו והוא בלעם היה מחשב בעניניו רוכב על אתונו הרגילה אצלו לרכוב עליה ושני נערי עמו.

ואמר זה להגיד ששרי מואב היו הולכים לפניו נפרדים ממנו כדי שלא יפרידו התבודדותו. והנה המלאך נראה שמה בצורת אדם נורא מאד וחרבו שלופה בידו כאיש מלחמה יעיר קנאה וכבר זכרתי דעת חכמי הקבלה ומה שראוי שיאמר בלבוש המלאכים הנוכרים בסדר וירא אליו ה' באלוני מרמא ולכן לא היה מהמנענות שהאתון תראה את המלאך עומד בדרך וחרבו בידו להזיחו בצורת אדם נורא מפחיד ולא יקשה ג"כ נטיית האתון ממנו כי הבעלי חיים בראותם פתאום אדם בדרך וחרב שלופה בידו חרודו יחרדו ולכן לא אמר ויגל ה' את עיני האתון כי בידוע שהיו עיניה פתוחות ובהיות הצורה המבהילה נגד פניה אין ספק שיראה כפי טבעה אבל אמר בדבור ויפתח ה' את פי האתון לפי שלא היה לה הדבור בדרך טבעי מה שלא היה כן ראיית הצורה אשר כנגדה אבל בבלעם נאמר ויגל ה' את עיני בלעם לפי שבדרך פלא מנע השם מבלעם ראיית המלאך ההוא בהיותו שמה באותה צורה. ולכן אמר ויגל ה' את עיני בלעם שעד עתה היו סתומים ואין רואה כדי שימשך בין האתון ובלעם מה שנמשך.

ועתה גלה אותם והנה היתה התלבשות המלאך באותה צורה כדי שתראה האתון את המלאך ותפחד ממנו באופן שתמשך ממנו מה שנמשך לדבר האתון מה שדברה על דרך הפלא. ובלעם יתן אל לבו שפיו ולשונו ביד השם למנעו מהקללה ולחיבו לברך כחפצו כאשר עשה לאתון הזאת הבלתי מדברת. והנה התבאר שראתה האתון את מלאך ה'. להיותו בלבוש וצורה אנושית ושלא היה תכלית זה הפלא בלבד לשיאמר המלאך לבלעם הדברים אשר אמר אלא להודיעו שפיו ולשונו ביד השם הם והתבאר למה לא אמר ויגל ה' את עיני האתון ותרא כאשר אמר בדבור ויפתח ה' את פי האתון. וכמו שנאמר לענין ראיית המלאך ויגל ה' את עיני בלעם. והותרו בזה השאלות ה' והיא"א והיא"ב.

וכן כותב הרמב"ן (כב, כג):

וטעם הנה הזה להראות לבלעם מי שם פה לאדם או מי ישום אלם להודיעו כי השם פותח פי הנאלמים וכל שכן שיאלם ברצונו פי המדברים גם ישים בפייהם דברים לדבר כרצונו כי הכל בידו ולהזיחו שלא ילך אחר נחש וקסם ויקללם בהם כי מנחש וקוסם היה.

כותב רש"י (כב, כב):

לשטן לו. מלאך של רחמים היה, והיה רוצה למנעו מלחטוא, שלל יחטא ויאכל:

מסביר בליקוטי שיחות (בלק תשל"ג):

לפי דברי רש"י שהיה זה מלאך של רחמים מובן מדוע התחולל נס כפתיחת פי האתון. מדת הרחמים על בלעם הייתה כה גדולה עד שחוללה פלא עצום כזה ובלבד לעצור אותו מלחטוא. הרחמים היו כה גדולים עד שהיה כדאי לעשות כל נס כדי לעצור אותו מאכדון.

ב. ויחבש את חמורו

כתוב במסכת אבות (ה, יט):

כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו, מתלמידיו של אברהם אבינו. ושלשה דברים אחרים, מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה, רוח נמוכה, ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה, רוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע. תלמידיו של אברהם אבינו, אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא, שנאמר (משלי ח) להנחיל אהבי יש, ואצרתיהם אמלא. אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת, שנאמר (תהלים נה) ואתה אלקים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

מובא בשם החידושי הרי"ם זצק"ל:

כתוב כאן אצל בלעם "ושני נערי עמו" (כב, כב) וגם אצל אברהם אבינו נאמר (וירא כב, ג) "ויקח את שני נערי עמו", ומה היה העניין בשני נערים? אלא הפשט הוא כך, כי במלת "נער" מרמזים שלושת המידות הטובות שהיה לאברהם אבינו, ושלושת המידות הרעות שהיה לבלעם, כי "נער" ראשי תיבות: "נפש, עין, רוח", אלא שאצל אברהם היה לפי מה שנאמר בחז"ל "נפש שפלה, עין טובה, רוח נמוכה", ואילו אצל בלעם היה "נפש רחבה, עין רעה, רוח גבוהה", וזהו הכוונה שכתוב אצלם "שני נערי עמו" שאצל כל אחד מהם היה את שלושת המידות שהוא עמל עליהם, ואת שלושת המידות שהוא דאג לסלק ממנו, ואלו מרומזים במילה "נער".

וכן מובא באמרי יוסף (בשם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע):

פירש רש"י: "מלאך של רחמים היה, והיה רוצה למנעו מלחטוא, שלא יחטא ויאבד". יש להבין למה אם כן נאמר בפסוק "ויתיצב בדרך לשטן לו". וי"ל על פי מה ששנינו במסכת אבות (ה, יט): "תלמידיו של אברהם אבינו, עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, תלמידיו של בלעם הרשע, עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה", ולכן נאמר באברהם אבינו: "ויקח את שני נערי אתו" (בראשית כב, ג) "נער" ראשי תיבות: נפש עין רוח, שהכניס הכל אל הקדושה, ולעומת זה גם אצל בלעם נאמר כאן: "ושני נערי עמו" שבכל שלשה דברים הללו, נע"ר, התנהג היפוך צד הקדושה.

והנה "שטן" הוא ר"ת: שפלה טובה נמוכה, זהו שאמר הכתוב: "לש'טן לו", שהיה המלאך מתכוין להחזירו למוטב, שתהיה לו עין טובה, רוח נמוכה, נפש שפלה. ומובן בזה היטב מה שפירש"י: "מלאך של רחמים היה, והיה רוצה למנעו מלחטוא".

מסביר המהר"ל (דרך חיים על אבות פרק ה משנה יט):

כל מי שיש בו שלשה דברים וכו'. יש לשאול שאמר כל מי שיש בו שלשה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו מנינא למה לי לומר ג' דברים, ועוד וכי לא היה לאברהם יותר מן אלו ג' דברים שהרי היה לו כמה מעלות והיה גומל חסד וכיוצא בזה ואיך אמר כי בשביל שלשה דברים אלו הוא מתלמידיו אברהם. וכן בבלעם וכי לא היו מדות רעות בבלעם יותר מאלו, ועוד שאמר מה בין תלמידיו של אברהם אבינו ובין תלמידיו של בלעם הרשע, וכי לא יודעין אנו שתלמידיו של אברהם יורשין גן עדן ותלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם, ועוד וכי לא היו רשעים יותר מבלעם ולמה תלה הקלקלה במקולקל הזה.

ותחלה יש לך לדעת ענין אברהם וענין בלעם, יש לך לדעת כי אברהם היה ראש לאומה הישראלית, וכשם שהיה אברהם ראש לאומה הישראלית כך היה בלעם ראש לאומות לפי שהיה נביא לאומות העולם. ומפני כי הראש והעליון יש לו התעלות ביותר שהראש הוא מתעלה על הכל, ולפיכך נמצא שני דברים אצל אברהם ואצל בלעם בשוה, אצל אברהם כתיב (בראשית כב) ויחבש את חמורו ובבלעם כתיב (במדבר כב) ויחבש את אתונו, באברהם כתיב את שני נערי אתו ובבלעם כתיב ושני נערי עמו.

וביאור דבר זה כי מחמת שאברהם ראוי לו ההתעלות מצד שהוא ראש ואב המון גוים, כתיב אצלו והוא רוכב על החמור כלומר שהוא מתעלה על המדרגה החמרית, אבל הפרש יש בין אברהם ובין בלעם, כי אצל אברהם כתיב חמור שהוא זכר ודבר זה ראייה שאין לאברהם צירוף כלל אל המדרגה החמרית רק רוכב עליו ומתעלה עליו ביותר כאשר ראוי לפי מדרגתו, לכן היה החמור זכר כי אין לו שום חבור וצירוף אל זכר וכך היה אברהם נבדל מן המדרגה החמרית רק מתעלה עליו. אבל בלעם היה רוכב על אתונו שהיא נקבה ואין ספק כי הזכר יש לו חבור אל הנקבה וכך בלעם היה למדרגתו חבור אל החמרית, וזה אמרם

מותאם ונערך עם השלמת מקורות ע"י בנו יונתן יוסף, מתוך שיחתו השבועית של הרב בצרפתי.

לקבלת השיחה ב M או ב WhatsApp : A0583245820@gmail.com או באתרים לדעת ודרשו

(ע"ז ד, ב) בלעם בא על אתונו שנאמר ההסכן הסכנתי לעשות לך מלשון ותהי למלך סוכנת ורמוזו ההבדל הגדול שהיה בין אברהם ובין בלעם, כי **אברהם היה נבדל מן החמרי**, אבל בלעם היה מתחבר אל החומר ולפיכך אמרו שבא על אתונו כאשר היה לבלעם חבור אל אתונו. [...]

ומפני זה היה אצל אברהם ג' מדות שהם נוטים אל **נפש נבדלת**, וג' דברים היו בבלעם שהיו מורים על כי **נפשו נמשך אחר החמרי** כמו שאמרנו שהוא בא על האתון. ואמר עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע, ואלו שלשה מדות מצאנו באברהם לשבחה, שהרי תמצא עין טובה באברהם במה שהיה מכניס אורחים וגומל חסד וזהו בודאי ממדת עין טובה, ותמצא בו מדת הענוה שהיא רוח נמוכה שאמר ואנכי עפר ואפר, ומדת נפש שפלה כלומר שהיה מסתפק בשלו ולא היה רודף אחר החמדה כלל וזהו ממדת נפש שפלה, שהרי אמר אם מחוט ועד שרוך וגו' הרי לא חפץ במה שראוי לו ומכ"ש שלא היה חפץ מה שאין ראוי לו. והפך זה בבלעם ומפרש במדרש (במ"ר פ"כ) עין רעה וישא את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו בקש להכניס בהם עין הרע, רוח גבוהה מאן ה' לתתי להלוך עמהם רק עם חשובים מכם ולכך בלק הוסיף לשלוח לו שרים נכבדים מאלה ונפש רחבה אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב וכמו שפירש רש"י בפירושו התורה.

וכל אלו שלשה מדות רעות נמשכות אחר נפש בלעם שהיה רוכב על האתון והיה בא על אתונו כמו שאמרנו, כי מאחר שהיה לנפשו חבור אל החמרית היה בו כל אלו מדות, ידוע כי החומר דבק בו ההעדר וכמו שהתבאר דבר זה כמה פעמים, ומפני כך היה בו עין הרע שעין הרע דבק בו ההעדר עד שמוציא את הכל מן העולם ולכך נקרא עין הרע, וכן רוח גבוהה מורה על החסרון שהוא שייך אל החמרי, וזה אמרם (בפרק רבי עקיבא) (מגילה כט,א) האי מאן דיהיר בעל מום שנאמר למה תרצדון הרים גבנונים ואין גבנונים אלא בעל מום שנאמר או גבן או דק, ופירוש זה שכל ההרים הגבוהים כמו תבור וכרמל מפני גבהותם יותר מן הראוי, בעלי מומין הם אצל סיני שלא היה גבוה כל כך.

ומפני כך לא נתן עליהם התורה כי הגבוהות הגדול הוא מום וחסרון. וטעם דבר זה שכשם שהחסרון הוא מום כך כל יתור ותוספות כנטול דמי, ולכך התוספות מום וחסרון כמו מי שהוא בעל חסרון ממש והרי לך הן העין הרע בעצמו הן רוח גבוה חסרון, וכן מה שהיה נפש בלעם רחבה לקבל ממון אחר היה זה חסרון, כי מי שאינו חסר ומסתפק בעצמו אינו מקבל דבר מאחר שהוא שלם בעצמו, הרי לך ג' מדות אלו כולם מורים על החסרון וההעדר שהוא בחומר דוקא ומפני כי בלעם בא על אתונו מתחבר אל החומר שהוא החומר, היו כל מדותיו שהיה בעל חסרון והעדר, והפך זה מדת אברהם שהיה רוכב על החמור נבדל מן החומר היה שלם בעצמו ולא היה לו חסרון. כי מה שהיה עין טובה הנה היה מסולק ממנו הרע שהוא ההעדר והחסרון, והיה בעל ענוה שבעל הענוה אין בו גבוהות שהוא מום וחסרון והיה לו נפש שפלה מסתפק בעצמו, שכל מי שמסתפק בעצמו אינו חסר שאם היה חסר היה חומד ממון אחר. [...]

וכדי שתבין דברי חכמים וחדויותיהם על עמקם, הנה יש לך להבין כי אלו ג' דברים אשר אמרו כאן דהיינו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, **אלו שלשה דברים הם בחלקי הנפש אשר הם שלשה**, כמו שבארנו למעלה אצל ג' כתרים הם ואצל **הקנאה והתאוה והכבוד**, ואברהם שהיה רוכב על החמור כל חלקי הנפש שהם שלשה כמו שאמרנו הם שלימים, וכמו שאמר הכתוב ויקח את שני נעריו עמו, כי בשביל שהיה אל אברהם נפש נבדל רוכב על החמור היה לו שני נערים שהם שני כחות, שאלו ג' חלקי הנפש, האחד עולה למעלה ורוכב על החומר הוא כח השכלי הנבדל, והשנים האחרים הם קרובים אל הגוף וכך היה לאברהם שהוא היה רוכב על החמור נבדל מן החומר ושני נעריו עמו, ותראה כי היו הנערים עם אברהם עד שראה מרחוק המקום, ואז אמר להם שבו לכם פה עם החמור, אבל כ"ו שלא ראה המקום מרחוק היו הנערים עמו, ודבר זה מורה לך כי הכח הנבדל הוא מנהיג אלו שתי כחות והם עמו, עד שאלו שתי כחות מקבלים מקדושתו וממעלתו של הרוכב על החמור. רק כאשר בא הכח הנבדל להתדבק במעלתו הנבדלת מן הגשמיים במעלה העליונה, אז אינם יכולים והם נשארים עם הגוף.

ולפיכך כאשר ראה אברהם המקום אשר שם היה מתדבק אברהם במעלתו העליונה אמר לנעריו שבו לכם פה עם החמור, אבל כל זמן שלא היה מתדבק במעלתו זאת אז נעריו עמו והם מתדבקים עמו. ולפיכך אלו שלשה דברים אשר נזכרו כאן שהם לחלקי הנפש, והם בעצמם כנגד **הקנאה והתאוה והכבוד** שבארנו למעלה שהם ג' חלקי הנפש כמו שהתבאר. והנה עין הרע הוא כח הקנאה בעצמו, והכבוד הוא רוח גבוהה ביותר והוא כנגד כח השכלי שהוא מבקש הכבוד כמו שהתבאר הכל למעלה אצל הקנאה והתאוה והכבוד, ונפש רחבה הוא אהבת ממון והוא גם כן תאוה לא תאוה המשגל בפרט, שהרי כתיב (דברים ה') ולא תתאוה בית רעיק.

והנה אצל אברהם היו נעריו שנים עם הכח השכלי ומקבלים מאתו עד **שכל אלו שלשה דברים היו בקדושה**, ואצל בלעם דכתיב שני נעריו אתו היו מקבלים מאתו וזהמא עד שכל השלשה היו מתועבים הפך הקדושה. ולכך אמרו כל מי שיש בו ג' דברים מתלמידיו של אברהם, כי יש לאברהם תלמידים ותולדות ויש לבלעם שהוא נוטה אל הטומאה תלמידים ותולדות, לכך אמר מנינא כי המנין מורה שאלו דברים כוללים כל החלקים מפני שהם לג' כחות הנפש אשר בארנו למעלה. כלל הדבר מה שהיה אברהם מתעלה בכל כחות נפשו במעלה העליונה הנבדלת והם ג' כמו שהתבאר, ועל ידי זה קנה אברהם ג' מעלות קדושות, שכל מעלה ומעלה דהיינו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מדריגה נבדלת מן החומר, וכל זה כאשר היה אברהם מתעלה על החומר. והפך זה התעבות בלעם בכחו הוא לפחיתות ולטומאה והיה דביקתו ברע, ויש לך להבין הדברים שרמזו חכמים כאן.

וכבר בארנו לך למעלה כי כל הדברים מן ראש הפרק ההתחיל בעשרה מאמרות נברא

העולם תמיד מזכיר מדריגת העולם זה אחר זה, וכל המאמרים נזכרים בלי שום זכר אומר שתראה מזה כי הכל דבר אחד. ועתה מסיים דבריו לומר כל מי שיש בו ג' דברים הוא מתלמידיו של אברהם וג' דברים מתלמידיו של בלעם הרשע, כי אחר שזכר מדריגת הרבים כמו שאמר המזכה את הרבים והמחטיא את הרבים, זכר אחר זה מדריגת אברהם שהיא עליונה עד שהוא היה אב המון גוים והיה התחלה לכל העולם נחשב, וכבר בארנו עוד אצל העוסקין עם הצבור שהיא כונתם לשם שמים שזכות אבותם מסייעתם שהאבות הם התחלה אל הרבים עיין למעלה.

ולפיכך זכר מדריגת אברהם אחר זה והוא היה רוכב על החמור עד שהיה מדריגת אברהם נבדלת, ומדריגה זאת באין ספק שייך אל העולם כאשר היה אברהם התחלת העולם כמו שבארנו במקומות הרבה מאוד, ולפיכך השלים התנא את סדר העולם במדריגת אברהם שהיא **המדריגה העליונה שהיא בעולם**, ושעם מדריגת אברהם נקשר גן עדן כל כך המדריגה העליונה הזאת אליו. וזכר גם כן ההפך, כי יש בעולם מדריגה הפך זה הוא ענין בלעם שהוא הפך אברהם כי הרע לעומת הטוב.

ולהודיע כי מדריגת אברהם היא המדריגה העליונה והוא הטוב הגמור, עד שיש כנגד זה החסרון והרע הגמור שהוא נקשר עם הגינהם לגמרי, ובדבר זה השלים ענין העולם בכללו וציוור המציאות כאשר תבין דברים אלו על סדרם וקשורם. לכך לא בא איש זר ביניהם רק הכל נקשר בקשר אמץ וחזק מאוד, כי הכל הוא סדר העולם וציוור מציאתו אשר התחיל התנא בו ראש הפרק בעשרה מאמרות נברא העולם. ואין ספק כי אי אפשר לבאר הדברים האלו אשר זכר התנא על עמקם, כי מראש הפרק עד סוף הפרק הכל הוא סדר המציאות וקשור שלו, ומי שיש בו חכמה הלא הדבר הוא נגלה לפניו מאד ושים עיניך ולבך מאד אל הדברים אשר בארנו ועוד יתבאר.

ג. עני ורכב על חמור

אחרי הקשר בין אברהם אבינו לבלעם, נראה עוד קשר עם המשיח.

כמו שמובא ב**פרקי דרבי אליעזר** (פרק לא):

השכים אברהם בבקר ולקח את ישמעאל ואת אליעזר ואת יצחק בנו וחיבש את החמור. הוא החמור **בן האתון שנבראת בין השמשות**, שנאמר (שם ג) וישכם אברהם בבקר ויחיבש את חמרו. הוא החמור **שרכב עליו משה** בבאו למצרים, שנאמר (שמות ד,כ) ויקח משה את אשתו ואת בניו וגו'. הוא החמור **שעתיד בן דוד לרכב עליו**, שנאמר (זכריה ט,ט) גילי מאד בת ציון הרעיני בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני **ורכב על חמור** ועל עיר בן אתנות.

אראנזו ולא עתה אשורנזו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישׂראל ומחין פאתי מואב וקרקר כל בני שת:

והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר אויביו וישׂראל עשה חיל: (כד,ז-יח)

המפרשים הסבירו בכמה אופנים את הפסוקים האלו בדוד המלך ובמלך המשיח,ונביא חלק מתוכם.

הרמב"ם בהלכות מלכים (יא,א) כותב:

המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה הממשלה הראשונה, ובונה מקדש ומקבץ נדחי ישראל. וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם: מקריבין קרבנות, ועושין שמיטין ויובלות, ככל מצותן האמורה בתורה. וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה מעידה עליו, שנאמר (דברים ל, ג-ה): ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך, ושב וקבצך מכל העמים. אם יהיה נדחך בקצה השמים, משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך. והביאה ה' אלקיך [...] ואלו הדברים המפורשים בתורה, הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים. אף ב**פרשת בלעם** נאמר, **וישם נבא בשני המשיחים**: במשיח ראשון, שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שיעמוד מבניו, שמושיע את ישראל מיד בני עשיו.

ושם הוא אומר (במדבר כד,ז-יז-יח):

"אראנו ולא עתה" – זה דוד.

"אשורנו ולא קרוב" – זה מלך המשיח.

"דרך כוכב מיעקב" – זה דוד.

"וקם שבט מישׂראל" – זה מלך המשיח.

"ומחץ פאתי מואב" – זה דוד, וכן הוא אומר: "ויך את מואב וימדדם בחבל" (שמואל ב,ח,ב).

"וקרקר כל בני שת" – זה המלך המשיח, שנאמר בו: "ומשלו מים עד ים" (זכריה ט,ט).

"והיה אדום ירשה" – לדוד, שנאמר: "ותהי אדום לדוד לעבדים..." (שמואל ב,ח,יד) [ושם כתוב ויהי כל אדום עבדים לדוד].

"והיה ירשה שעיר איביו" – זה המלך המשיח, שנאמר: "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו" (עובדיה א,כא).

כותב **האבן עזרא**:

אראנו ולא עתה –הקרוב אלי: כי זאת הנבואה **על דוד** [...] ורבים פירושהו על המשיח [...] וחסירי דעת יחשבו: כי המפרש דרך כוכב על דוד הוא מכחש ביאת המשיח, חלילה חלילה [...]

הרמב"ו מסביר:

דרך כוכב מיעקב –בעבור כי **המשיח יקבץ נדחי ישראל מקצה הארץ**, ימשילנו לכוכב הדורך ברקיע מקצה השמים, כמו שנאמר בו: וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה וגו' (דניאל ז,ג). ואמר שהוא רואה לזמן רחוק שידרוך כוכב מקצה השמים ויקום ממנו שבט מושל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת, בן אדם שהוא אבי כל האומות.